

Håkan Östlundh

De winter van de profeet

Vertaald uit het Zweeds
door Tineke Jorissen-Wedzinga

Ambo|Anthos
Amsterdam

De arts in de witte jas en de blauwe ziekenhuisbroek zit licht achterovergeleund op de bureaustoel, zijn ellebogen op de zwarte armléuningén en zijn handen op elkaar geklemd. Hij glimlacht goedmoedig en straalt over het geheel genomen een kalmte en een voldaanheid uit alsof dat van die hersentumor niet iets is om je druk over te maken.

Elias kijkt naar Göran Gilberts dikke worstvingers en probeert zich voor te houden dat chirurgische vaardigheid meer te maken heeft met ervaring en kennis dan met de grootte van je handen. Vermoedelijk zouden het ook niet deze vingers zijn die in zijn hersenen zouden gaan poeren, maar de instrumenten die door die vingers werden vastgehouden. Maar toch.

‘Ik wil dus echt benadrukken dat je geen kanker hebt,’ zegt Göran Gilbert. ‘Strikt genomen is het niet eens een tumor, ook al is dat wel de term die we gebruiken. Ik hoop dat ik duidelijk ben geweest op dat gebied?’

Elias snapt de terminologie, maar kan niet zeggen dat dat hem geruststelt. Hij heeft een groeiend, vreemd gezwel in zijn hersenen. Dat voelt helemaal niet goed, en hoe de medische wetenschap het ook wil noemen, is nou niet iets waar hij zich momenteel druk om maakt. Hij heeft sowieso op dit moment moeite om na te denken. Het lijkt alsof de tumor het commando over zijn hersenen al heeft

overgenomen en hem verlamt. Hij weet alleen met uiterste inspanning kort antwoord te geven op de vragen van de arts.

‘Zo’n meningeoom...’

Daar had je het al, de naam van de ziekte. Nog een term. Het woord MENINGEOM licht als fluorescerende hoofdletters op in zijn hoofd. Een woord dat hij niet meteen zal vergeten. Het klinkt niet goed, ongeveer zoals MALIGNE, hoewel Göran Gilbert beweert dat dat het juist níét is.

‘... groeit afgescheiden van het omliggende weefsel en stuurt geen metastasen uit,’ vervolgt de arts. ‘Daar hoeven we niet bang voor te zijn. We hoeven alleen het knobbeltje dat we nu geïdentificeerd hebben maar in de gaten te houden.’

Elias was naar het gezondheidscentrum gegaan na een griep met een hoofdpijn die maar niet overging en iets vreemds met zijn gehoor aan de rechterkant. Hij hoorde niet zozeer slechter, maar soms werden de geluiden blikkerig, alsof iemand de hoge tonen zachter had gezet, en soms hoorde hij ze juist duidelijker en gedetailleerder dan normaal.

De symptomen hadden hem meer geërgerd dan verontrust. Hij had gedacht dat het met oordruppels of in het ergste geval een penicillinekuur snel verholpen zou zijn, maar toen hij de dagelijkse routine in het gezicht van de coassistent plaats zag maken voor een bedachtzame, actieve belangstelling begon hij te vermoeden dat het toch zo simpel niet lag.

Een verwijsbriefje en een CT-scan later zit hij nu voor een neurochirurg in het Academisch Ziekenhuis in Uppsala.

Elias is vierentwintig jaar oud, bijna klaar met zijn master en nu gaan ze zijn schedel openboren om een tumor te verwijderen die geen kanker en strikt genomen ook geen tumor is. Hij vindt het maar niks dat de medische wetenschap er meerdere benamingen op na houdt. Kunnen ze niet gewoon zeggen wat ze bedoelen, zonder al die hoogdravende bewoordingen?

‘Het probleem is eigenlijk niet de tumor op zich,’ vervolgt Gil-

bert, hem uit zijn gepeins halend, ‘maar waar hij zit.’

‘Zit hij op een beroerde plek?’ weet Elias uit te brengen.

‘Hij zit in je hoofd. Dat is wat ik bedoel.’

De arts vizelt zijn glimlach op.

‘Aha.’

‘Als hij op het bot zat, zouden ze hem er in het gezondheidscentrum binnen tien minuten uit hebben.’

‘Maar een hersentumor zit toch zelden op het bot?’

Göran Gilbert begint luid te lachen, spreidt zijn handen uiteen en wijst met een van zijn dikke vingers op Elias.

‘Dat is ongebruikelijk, dat moet ik toegeven.’

De arts concentreert zich en pakt een balpen van tafel.

‘Na de onderzoeken van vandaag weten we hopelijk meer. Bij dit soort meningeomen doen we normaliter niets voordat het moet. We houden de tumor in de gaten en zijn waakzaam op symptomen, maar zolang jij je goed voelt, is er geen aanleiding om te opereren. Nu heb je weliswaar al bepaalde symptomen, maar die kunnen tijdelijk zijn, dat moet blijken.’

‘Dus wat gebeurt er nu?’

‘We doen vandaag een MRI-scan en dan neem ik contact met je op als ik de resultaten heb. Mocht je nou zelf het idee hebben dat je meer symptomen krijgt of dat ze verergeren, dan is het belangrijk dat je contact opneemt met de kliniek. Hoe voelt dat?’

Dat voelt helemaal niet goed.

‘Wel goed,’ zegt hij.

Göran Gilbert komt overeind en steekt zijn hand uit. Die is zacht en warm. Misschien is die hand uiteindelijk toch niet zo groot, niet veel groter dan die van Elias zelf.

Nog geen uur later haalt Elias zijn fiets, die in een van de fietsenrekken voor de kliniek staat, van het slot. Het is koud en de grond is bedekt met sneeuw die knerpt onder zijn schoenen als hij met zijn fiets aan de hand naar Dag Hammarskjölds väg loopt. Uit het beeld

van de magneetcamera in de tunnel en met het ziekenhuis achter zich heeft hij moeite om echt te geloven wat de arts verteld heeft. Van oorprop tot hersentumor, hoe is dat gegaan? Het resultaat zal wellicht aantonen dat het iets heel anders is, een technische fout, iets wat het vorige röntgenonderzoek had gestoord, een schaduw op de plaat die er niet zou moeten zijn. En als het nou toch zo'n goedaardige niet-tumor zonder kankercellen zou blijken te zijn, dan kan hij er vast mee blijven rondlopen tot hij op zijn achtenzeventigste of zo doodgaat aan iets anders.

Hij veegt een dun laagje rijp van het zadel en gaat zitten om naar huis te fietsen, naar het studentencollectief in Luthagen. Zijn benen voelen vreemd en krachteloos aan, bewegen zich op de trappers zonder dat hij begrijpt hóé.

Zijn appartement aan Tiundagatan is verlaten. De woonkamer is een mengelmoesje van erfstukken en IKEA-meubels, en alles is bezaaid met studieboeken en onscherpe stencils. Elias loopt met zijn schoenen nog aan naar binnen en gaat in een ongemakkelijke oorfauteuil zitten. Hij roept de lijst met favorieten op in zijn mobiel, glijdt aarzelend met zijn duim over PAPA. Wat moet hij zeggen? Hoi, ik heb een tumor in mijn hoofd, maar er is niets aan de hand, het is geen kanker?

Bij die gedachte begint de vloer onder hem te draaien. Als hij het aan zijn vader vertelt, kan hij zich niet langer verschuilen. Dan wordt het echt. Elias heeft een hersentumor.

In een vlaag van zwaarmoedigheid omklemt hij zijn mobiel zo stevig dat zijn knokkels wit worden.

Hij heeft een tumor in zijn hoofd.

Hij zal bij neurochirurgie worden geopereerd.

Ze gaan zijn schedel openboren.

Hij doet het nu toch. Hij drukt op het scherm. Hij weet precies hoe zijn vader zal klinken. Beheerst maar bezorgd, met precieze vragen en enigszins sommerend. Heeft hij alle informatie van de

artsen gekregen die hij krijgen kan? Wat is het plan? Kan hij door-
gaan met zijn studie?

De signalen gaan over, maar er wordt niet opgenomen. De voice-
mail slaat aan.

Januari in Sarajevo. Er hangt een bruingele mist over de stad. De rook van brandhout, bruinkool, diesel en oude autobanden blijft onder de koude luchtlaag tussen de bergen hangen. In het gunstigste geval met een geur van wierook, in het slechtste geval prikkend en bezwaarlijk voor de luchtwegen.

Ylva is zich maar matig bewust van de winterse atmosfeer in de stad, vol van zichzelf en van de man onder haar. Want telkens als ze over hem heen zakt, met elke hijgende ademhaling, verdwijnt ze steeds dieper in iets wat inmiddels net zoveel pijn als genot is. Het straalt van binnenuit uit, gaat trillend verder naar armen en benen – verkoelend zacht en brandend hard – helemaal tot in haar voetzolen en vingertoppen. Anders' handen op haar heupen trekken haar omlaag. Ze duwt zich op, omhoog, maar hij trekt haar terug, harder, sneller, tot ze instort en met een kermend geluid over hem heen valt.

Langzaam dringt de werkelijkheid zich aan haar op: prikkelijke rook vermengd met de geur van lichamen en seks. De airco ademt zoete lucht uit over hun naakte lijven. Die airco zwijgt nooit, maar na vier nachten is ze gewend geraakt aan het zoemende geluid. Ze streelt met haar hand over Anders' borst, glijdt omlaag naar zijn zij en voelt de verdiepingen tussen zijn ribben, laat haar vingers daar rusten.

‘Niet zo slim, dit,’ zegt ze, maar ze wil het tegenovergestelde zeggen.

Anders glimlacht en zegt wat zij niet uitspreekt: ‘Toch zijn we hier. Dus dat moet iets te betekenen hebben.’

Zij wil het ook graag positief benaderen, zeggen dat dat inderdaad zo is, voor haar ook, dat het méér voor haar betekent dan wat ze in tijden gedaan heeft. Maar ze bevindt zich in een nadelige positie, dus ze zwijgt. Niet alleen vanwege het machtsevenwicht. Ze moet haar gevoelens onder controle houden omdat dit, naar alle waarschijnlijkheid, voor haar alleen maar slecht kan aflopen. Ze gunt hem een lachje.

Hij is getrouwd, zij is zijn chef.

Niet goed.

Het duurt al bijna vier maanden, maar dit is de eerste keer dat ze het met elkaar doen tijdens een zakenreis. Het bezwete laken verkreukeld aan het voeteneind van het bed, nog een uur tot het diner in het penthouse van het hotel.

‘Het is het beste als jij je nu gereed gaat maken,’ zegt ze.

Anders rolt speels over haar heen, de punten van hun neuzen tegen elkaar.

‘Zeg je dat als mijn chef of als...’

‘Als je chef,’ onderbreekt ze hem.

Ze wil het woord minnares niet horen, duwt hem van zich af en gaat rechtop in bed zitten.

‘Je bent wreed,’ zegt hij.

‘Ik ben praktisch en wil niet dat iemand je ziet als je drie minuten voor aanvang van het diner met verfromfaaide kleren mijn kamer uit sluipt.’

‘Met verfromfaaide kleren,’ zegt hij lachend. ‘Dat klinkt een beetje...’

‘Maakt niet uit hoe het klinkt. Kom op, dan heb je nog tijd om te douchen en je om te kleden.’

Anders schuift naar de rand van het bed en begint zijn kleren,

die verspreid over de grond liggen, bijeen te rapen.

‘We mogen hopen dat Kjell niet door het spionnetje in zijn deur staat te gluren,’ zegt hij grijnzend terwijl hij zijn onderbroek aantrekt.

Dat zou Kjell niet doen. Ylva is de enige van hen die een kamer op deze gang heeft. Het risico had ze anders niet genomen.

Anders kleedt zich aan, stopt zijn overhemd in zijn broek en borstelt zijn jasje af. Hij doet zelfs zijn stropdas om en haalt een kam tevoorschijn, waarmee hij een paar halen door zijn haar haalt, strekt daarna innemend zijn armen uit en kijkt haar aan met die donkere, intense blik die haar altijd het gevoel geeft dat hij dwars door haar heen kijkt.

‘Nou?’

‘Goedgekeurd.’

‘Is dat alles?’

‘Ga nou maar.’

‘Oké, we zien elkaar boven.’

Hij speurt door het spionnetje de gang op, net zoals hij had gezegd dat hun collega zou kunnen doen. Zijn donkerblauwe kostuum spant om zijn schouders en zijn pas gekamde haar valt net tot op de kraag. Ze wil hem op dat moment eigenlijk terugroepen, maar ze is te slim en te praktisch, en voordat ze ook maar ‘doei’ heeft kunnen zeggen, is de deur achter hem dichtgeslagen.

Ylva’s oog valt op de aktetas van roodbruin leer die nog op de bureaustoel staat. Ze schiet overeind, trekt hem naar zich toe, maar komt vlak voor de deur tot stilstand. Ze kan moeilijk zonder kleren de gang op rennen.

Het is inmiddels donker in Sarajevo. De sneeuw boven in de bergen, waarvandaan Servische granaatwerpers en kanonnen de stad tijdens de oorlog hebben gebombardeerd, steekt bleek af in het maanlicht. Kleine lichtpuntjes bewegen zich langs de slingerende wegen.

Ylva zet de aktetas in de kast en doet de deur dicht. Ze wil niet

dat die hen zou kunnen verraden, mocht een van de medewerkers aankloppen.

Ze vangt in de badkamerspiegel een glimp op van haar januari-bleke lichaam voordat ze onder de douche stapt en de kraan aanzet. Terwijl ze zich inzeept en shampoo in haar haar masseert, neemt ze het werkbezoek en de vergaderingen van de afgelopen dagen door. Als ze een paar minuten later haar haar in een handdoek wikkelt en zichzelf in een badlaken, heeft ze de onofficiële agenda voor het werkdiner van vanavond in haar hoofd.

Ze maakt zich op, haalt kleding uit de kast en vangt een glimp op van Anders' aktetas die ze daar verstopt heeft.